

Jõgeva Põiklik – üks Eesti kuulsamaid (maa)ilmainimesi

Eesti tuntuima agrometeoroloogi Karl Põikliku sünnist möödub täna 105 aastat.

Ain Kallis
klimatoloog

Karl Põiklik

FOTO: Erakogu

Jõgeva on võib-olla ainus Eesti linn, mille mainimine meenutab kohe ilma – on seal ju meie külmapealinn. Tavainimesele tuleb kindlasti meelde ka ‘Jõgeva kollane’, populaarseim kartulisort, mis on “tähtsal kohal ka Eesti kultuuris”, nagu tähendatakse Vikipeedias. (Muide, üks kartulisort oli ‘Jõgeva piklik’.)

Sadade agronoomide, põllumajandusjuhtide, sordiaretajate ja klimatoloogide jaoks oli sama tuntud seal kandis aastail 1960–1980 tegutsenud Karl Põiklik (Jõgeva Põiklik, nagu teda vähemalt Tartu kandis kutsuti).

Karl Põiklik sündis 11. juulil 1914 Rakveres. Kuigi ta oli õppinud Tartu ülikoolis majandust, hakkasid teda rohkem huvitama ilma ja põllutaimede vahelised suhted. Pärast meteoroloogia väljaõpet sai temast peagi Kuusiku ilmajaama juhataja.

1956. aastal “ülendati” asutus agrometeoroloogiajaamaks. Põikliku tegevus ei piirdunud üksnes Raplamaaga, 1962. aastal hakati põldude mikrokliimat mõõtma ka Võrumaal – sealsetel maisipõldudel.

Suur unistus sai teoks

Karl Põiklikul oli unistus: luua Jõgevale, Eesti keskosale iseloomuliku kliima ja tüüpilise mullastikuga paika, tugev agrometeoroloogiajaam. Hea organisaatorina tal see õnnestuski ja 1964. aastal kolisid põllukliima uurijad Kuusikult Jõgeva linna äärde (ühelt külmasaarelt teisele, nagu siis kommenteeriti).

Põikliku õpilased ja kolleegid Helle-Mare Raudsepp ja Laine Keppart: “Jõgeva aastad kujunesidki kõrgperioodiks Karl Põikliku elutöös – agrokliima ja agrometeoroloogiliste tingimuste oluliste erinevuste mõju uurimisel põllumajandustootmisele, põllukultuuride saagikusele. Tema juhtimisel uuriti tüüpiliste põldude öökülmaohtlikkust, muldade taugenemist, soojenemist ja niiskusežiimi nii Võru- kui ka Pärnumaal, samas määrati ka peamiste põllukultuuride bioloogilist saagikust. Juba Kuusiku perioodil hakkas Põiklik soovutama majanditel asutada oma meteoroloogilisi vaatluspunkte, eesmärgiga rajada neid igasse majandusse. Nende arv kasvas 1970. aastateks 160-le. Põiklik organiseeris isegi ühe majandi puidutöökojas ilmavaatlussonnide ehitamise, muretses sadememõõduklaase jne.”

1966.–1967. aastal korraldas Karl Põiklik koos Tartu ülikooli geograafidega ekspeditsiooni Saaremaale, et saare siseosa kliimat täpsustada. See oli väga oluline algatus, sest teadupärast on seal rannikualadest palju kontinentaalsemad ilmaolud.

Eesti taasiseseisvudes majandid kaotati ja statsionaarne vaatlusvõrk hakkas vähenema. Oli tunda, et endist huvi ei olnud enam kellelgi.

Põikliku algatusel hakkasid Eesti ilmajaamad tegema lisavaatlusi maapinnalähedases õhukihis (2–50 cm). Kui põllumehed kuulsid hommikul raadiost: “Maalähedases õhukihis langes temperatuur –3 kraadini”, siis tähendas see, et just 2 cm kõrgusel maapinnast, kus on kõige külmem, registreeriti öökülma. (Näidud Tõraveres 22. aprillil 2019: 2 meetri kõrgusel +2,3 °C, maapinnal +0,1 °C ja 2 cm kõrgusel –3,2 °C.) Kahjuks tehakse selliseid mõõtmisi veel ainult kahes ilmajaamas – need on Tallinn-Harku ja Tartu-Tõravere.

Põikliku õpetused on kirjas mitmes raamatus: kogumikus “Üld- ja agrometeoroloogia” (1964), mille koostaja ja autor ta oli; teostes “Põld, ilm ja saak” (1977) ja “Ilmaressursid põllumajanduses” (1986). Ajaleheartikleid on ta kirjutanud sadu.

Meie agrokultuurist

Viimastel aastakümnetel on ka agrometeoroloogias olnud märgata muutusi ja mitte rõõmustavaid. Eesti taasiseseisvudes majandid kaotati ja statsionaarne vaatlusvõrk hakkas vähenema. Oli tunda, et endist huvi ei olnud enam kellelgi.

Klassikaks on saanud ühe põllumajandustegelase väide 1990ndate algusest: “Kellele seda agrometeoroloogiat enam vaja? Iga põllumees oskab ise oma tagumikuga kartulipaneku aja määrata!” Tallinn eraldas “libedusevastaseks voldikuks” (õpetas kukkumise korral käituma) sama palju raha, kui põllumajandusministeerium ilmauringutelt kärpis.

Enam pole Eestis välja õpetatud ühtegi agrometeoroloogi, rääkimata agrometeoroloogiajaamast. Meil on *põllumajandus*, mujal *agriculture*...